

Peter Cuijpers

Twée zalvingen

Van Saul tegenover die van David

1 Samuel 8 - 18

In de boeken van Samuel gaat het over twee koningen en een profeet: Saul, David en Samuel. Israël vroeg om een koning, en God gaf hun Saul. Nadat de HEERE Saul verworpen had, verwekte Hij David, die de plaats van de ongehoorzame Saul moest innemen. Beide mannen waren gezalfd. Saul was gezalfd, omdat het volk een koning verlangde. David werd gezalfd, omdat God hem had uitverkoren om koning te zijn. Dit werpt licht op twee soorten zalvingen. De zalving als gevolg van eigenwilligheid, van een man die door het volk werd begeerd. En de zalving van de man die door God was uitverkoren. Op zeker drie punten kunnen we beide mannen vergelijken om er iets van te leren.

1. Initiatief tot leiderschap – door God of door een mens?

Sauls leiderschap was door een mens. Het volk Israël begeerde een koning om hen te leiden, *zoals alle volken rondom hen heen* (1 Sam. 8:5). Ze wilden dus evenals de volken een zichtbare en tastbare koning hebben. Samuel was hierover zeer ontstemd, maar de HEERE stemde toe in hun verlangen naar een koning. Hij maakte wel meteen duidelijk dat ze niet Samuel, maar de HEERE Zelf hadden verworpen; en dat zou niet zonder gevolgen blijven (vs. 7-18). *'Maar het volk weigerde naar de stem van Samuel te luisteren. Zij zeiden: Nee, er moet toch een koning over ons komen'* (vs. 19).

Uiteindelijk werd Saul, de zoon van Kis, als eerste koning over Israël aangesteld. Saul kwam uit een familie van aanzien. Zijn vader Kis was een Benjaminit, een

vermogend man. Saul was jong, knap en stak met kop en schouder uit boven de rest van het volk (1 Sam. 9:1-2). Markante kenmerken. Maar of al deze zaken toereikend genoeg waren voor de zware taak die hem te wachten stond? Hoe snel beoordelen we iemand op zijn uiterlijk?

Zelfs Samuel maakte deze fout. Toen hij in de plaats van Saul een nieuwe koning moest zalven viel zijn oog op Eliab, de oudste broer van David. Samuel dacht: *'Deze is vast en zeker voor de HEERE Zijn gezalfde.'* Maar de HEERE corrigeerde hem. Hij moest niet op het uiterlijk afgaan, op wat de mens ziet, want de mens ziet aan wat voor ogen is, maar de HEERE ziet het hart aan (1 Sam. 16:7). Samuel had zijn oog op Eliab laten vallen, maar Gods oog was gericht op David, de man naar Zijn hart.

Als het om 'koningen' in de gemeente gaat, kunnen we denken aan oudsten of opzieners. Hun taak en verantwoording is het om de kudde van God te hoeden en te weiden, en wel als voorbeelden voor de kudde (1 Petr. 5:1-3). Waarop letten we als oudsten worden aangesteld? Over het aanstellen van oudsten zijn de meningen verdeeld, maar dit laten we nu rusten. Het gaat ons nu om de geestelijke kwalificaties van degenen die in de gemeente van God leidinggeven. In Deuteronomium 17:14-20 heeft God laten optekenen wat Hij van een koning in Israël verwachtte. Wat verwacht God van een oudste in de gemeente; aan welke voorwaarden moet hij voldoen? De profielschets van een oudste staat beschreven in 1 Timotheüs 3:1-7 en Titus 1:6-9. Als we ons door de Heilige Geest laten leiden bij het aanstellen of erkennen van een oudste, gaan we niet af op het uiterlijk van een broeder. Niet op zijn afkomst, en ook niet of hij vermogend is en succes heeft in de maatschappij. Doen we dit wel? Dan is de kans aanwezig dat we een Saul over ons aanstellen, met alle gevolgen van dien.

Saul werd door drie zaken gekenmerkt (1 Sam. 13). Hij was:

- a. Ongeduldig – hij kon niet wachten totdat Samuel was gearriveerd (vs. 8);
- b. Ongehoorzaam – hij begon alvast te offeren, en daarmee ging hij buiten zijn boekje (vs. 9-12);
- c. Ongelovig – hij vertrouwde niet op God, maar op het volk (vs. 8-12).

David was verre van ongeduldig en ongehoorzaam. Hij kreeg een paar keer de kans om een greep naar de troon te doen door Saul van het leven te beroven. Hij vergreep zich echter niet aan de gezalfde van de HEERE, hij wachtte in gehoorzaamheid totdat de HEERE Zijn belofte vervulde.

2. Door het vlees of door de Geest wandelen?

Saul vertoonde de kenmerken van het vlees, de oude zondige natuur. Het vlees is ongeduldig, ongehoorzaam en vertrouwt niet op God. Een 'koning' die zich door het vlees laat leiden is niet geschikt om het volk van God te leiden. Saul ging voor eigen eer. Hij was geen voorbeeld voor het volk, en in tegenstelling tot David slaagde hij er niet in om het volk te inspireren. De mensen liepen bij hem weg. Ze verborgen zich of gingen het land uit (1 Sam. 13:6-8). En degenen die bleven? Zij waren bang en niet loyaal aan Saul.

In de geschiedenis van David en Goliath worden de verschillen tussen David en Saul pijnlijk duidelijk. Saul gedroeg zich als een angsthaas. *'Saul en heel Israël waren ontsteld en zeer bevreesd toen de Filistijn Goliath honend zijn grote mond opende'* (1 Sam. 17:11). Let op de volgorde: Saul als eerste, en daarna het volk. Een 'koning' is voor God altijd als eerste verantwoordelijk. Een koning behoort moedig voorop te gaan in de strijd. Hij moet een voorbeeld zijn voor het volk. We staan niet langer stil bij deze geschiedenis. Probeer zelf de verschillen te ontdekken tussen David en Saul. Kijk daarbij naar de uitspraken van beide mannen. Wie sprak de taal van het geloof en wie niet?

De praktische toepassing: een oudste die zich niet laat leiden door de Heilige Geest, maar door zijn vlees, is niet geschikt om leiding te geven in de gemeente. Het vlees heeft niet de eer van God op het oog, maar gaat voor eigen eer. Zo iemand weet anderen niet te inspireren, en door zijn vleselijk gedrag lopen mensen weg uit de gemeente. Anderen verbergen zich; je hoort of ziet ze niet! Weer anderen houden [uit angst] hun mond en laten geen enkel tegengeluid horen. In die dagen waren de profeten schaars, maar gelukkig was er nog een profeet die de woorden van God niet verborgen hield (1 Sam. 3:18).

3. Saul vreesde mensen; David vreesde God

'Mensenvrees legt iemand een valstrik, maar wie op de HEERE vertrouwt, wordt in een veilige vesting gezet' (Spr. 29:25). In 1 Samuel 15 en 17 hebben we gezien wat er gebeurt als je bang bent voor mensen. Saul richtte een gedenkteken voor zichzelf op (1 Sam. 15:12). Hij was ongehoorzaam en deed er alles aan om maar in de gunst van het volk te komen. Voor het oog van de mensen bezat hij een schijn van godsvrucht, maar de kracht daarvan verloochende hij (2 Tim. 3:5). Want wat voor zin heeft het om brandoffers en slachtoffers te offeren, als dit niet gepaard gaat met gehoorzaamheid? Heeft God een welgevallen in dit soort offers? (1 Sam.

15:22-23). Saul had gezondigd, omdat hij bevreesd was dat het volk bij hem wegliep. Hij beleed weliswaar zijn zonde en vroeg om vergeving, maar waarom ging het hem uiteindelijk? *'Keer met mij terug'* (1 Sam. 15:24-25). Het ging om zijn eigen eer (vs. 30). Nog één keer keerde Samuel met Saul terug. Saul zocht de eer van mensen. Die kreeg hij, maar voor God was hij afgeschreven! Samuel ging naar Rama, en hij zag Saul niet meer tot de dag van zijn dood toe (1 Sam. 15:31-35).

In 1 Samuel 18 zien we wat de gevolgen zijn voor een gemeente, als ze wordt geleid door een Saul. Toen David in actie kwam, en voor iedereen duidelijk werd dat de HEERE met hem was, werd Saul zeer toornig. Hij kon het niet verkroppen dat David meer eer kreeg van het volk dan hijzelf. Hier zien we het lelijke gezicht van het vlees: afgunst, toorn, agressie, wantrouwen en angst voor David, de man naar Gods hart.

In het Nieuwe Testament komen we ook een Saul-figuur tegen: Diotrefes. Net als Saul wilde hij in Gods gemeente de eerste zijn. En wie moest het ontgelden? Gajus! Een mede-oudste in die gemeente? In ieder geval was het een broeder die van anderen een goed getuigenis had. Hij wandelde in de waarheid, hij was trouw en bezoekers van buitenaf werden door hem gastvrij ontvangen. Dit mishaaagde Diotrefes, en heeft tot grote onrust en spanningen geleid in die gemeente. De spanningen waren dermate hoog opgelopen dat de oude apostel Johannes zich ermee moest bemoeien. Maar zelfs die werd door Diotrefes niet aangenomen (3 Joh.).

Hoe ernstig als een oudste de eerste wil zijn in de gemeente, en zich laat leiden door zijn vlees. Onrust en spanningen kunnen niet uitblijven. Samuel zei tegen Saul: *'Weerspannigheid is zonde der tovenarij en ongezeglijkheid is afgoderij en dienen van terafim'* (1 Sam. 15:23 NBG). Weerspannigheid en ongezeglijkheid behoren tot de werken van het vlees (Gal. 5:19-21). Oudsten die zich door andere broeders niet meer laten gezeggen, en zelfs de woorden van een apostel naast zich neerleggen, mogen zichzelf dan handhaven in hun gemeente, maar voor God zijn ze afgeschreven!

Tussen deze twee gezalfde koningen zijn nog meer verschillen op te merken, maar waar gaat het in essentie om? *'Het woord is betrouwbaar: als iemand streeft naar het opzienschap, begeert hij een goed werk'* (1 Tim. 3:1). Het is dus een goed werk als iemand streeft naar het opzienschap, en dat moeten we dan ook niet ontmoedigen. Bij het aanstellen óf het moreel erkennen van een oudste/opziener, is het de taak van de gemeente om te onderzoeken of we te maken hebben met een Saul of een David? David, de man naar Gods hart, is een type van de Heere

Jezus. De vraag moet dan ook zijn: Zien we iets van de Heere Jezus in een oudste [of oudste in spe], of hebben we te maken met een Saul?

'De oudsten onder u vermaan ik dus, (...) hoedt de kudde van God die bij u is en houdt toezicht, niet gedwongen maar vrijwillig, in overeenstemming met God, ook niet om schandelijke winst, maar bereidwillig; ook niet als heersers over de erfgoederen, maar als zij die voorbeelden voor de kudde worden.' (1 Petr. 5:1-3)
